

Список використаних джерел

1. Луцик Д. Педагогічні погляди Лесі Українки. Галицька зоря. Дрогобич. 2011. С.1-2.
2. Потапюк Л.М., Троханенко М.В. Ідеї національного виховання у педагогічній спадщині Лесі Українки. 2013. Педагогічний пошук.
3. Спогади про Лесю Українку. К.: Дніпро, 1971. 483 с.
4. Тарасинська І.З., Нечепоренко Л.В. (Черкаси). Леся Українка і діти. Актуальні проблеми слов'янської філології: Міжвуз. зб. наук. ст./ Відп. Ред. В. А. Зарва. Донецьк: Тов «Юго-Восток, Лтд», 2009. Вип. XXI: С. 166-173.
5. Українка Леся. Зібрання творів у дванадцяти томах. Том 7. К.: Вид-во «Наукова думка», 1977. 557 с.

Драчук С.Ю.

ст.1 курсу

факультету політико-інформаційного

менеджменту,

науковий керівник

доктор психологічних наук, професор,

Гандзілевська Г. Б.

Національний університет

«Острозька академія», Україна

МЕТАФОРИЧНІ НАРАТИВИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ФОРМУВАННЯ САМОЦІННОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасна пандемія та відповідно карантинні умови підсилюють актуальність дослідження проблеми самоцінності особистості. Як свідчить аналіз попередніх теоретичних положень, розв'язання цієї проблеми стосується насамперед підліткового та дорослого віку. Так, зокрема Г.Гандзілевська та М. Левандовська наголошують на вагомість вивчення означеної проблеми у період нормативних криз та зосереджують свою увагу на кризі середнього віку [3]. Разом з тим молодший шкільний характеризується як фундаментальний етап становлення особистості дитини та оптимальний для розвитку самоцінності новоутворенням – рефлексією. Згідно до праць І. Беха саме рефлексія зможе полегшити «ускладнення» на шляху «прямування» особистості до власної самоцінності [1]. Самоцінність дослідник пов'язує з духовністю особистості, і наголошує на сензитивність молодшого шкільного віку до розвитку здібності цінувати та набувати досвіду позитивного ставлення до себе та інших [1; 2]. У цьому контексті вагома роль належить казкам та віршам, які пропонуються для

читання дітям, зокрема учням початкової школи. Ідентифікуючи себе з головний героєм, дитина «переживає події» разом з ним, засвоює поведінкові стратегії. Вагоме значення у цьому процесі належить педагогічному супроводу, зокрема роз'ясненню вчителем вибраних творів крізь призму цілей виховного впливу. Очевидно, що метафоричні наративи Л.Українки мають неоціненне значення для розвитку самоцінності дитини. Адже загальновідомо, що її твори демонструють загальнолюдські цінності та особливості їх формування.

Самоцінний та самосвідомий індивід характеризується науковцями стійкою, усвідомленою системою уявлень особистості про себе відповідно до власних морально - духовних норм [4]. Очевидно, що «сила духу», воля особистості є ключовим чинником у формуванні її ціннісних орієнтирів. Так, відомий вірш Лесі Українки «Як дитиною бувало», де авторка описує свою боротьбу із тяжкою хворобою у дитинстві, підтверджує цю тезу (*...то хоч в серце біль доходив, я собі вставала тихо* [6]). Разом з тим, сильна духом особистість, кредо якої можна означити цитатою авторки «Щоб не плакати, я сміялася», не лише у вмінні витримувати та боротись з випробовуваннями, а й в дозволі на автентичні почуття, щирі емоції: «забувшись давню гордість, плачу я, щоб не сміятись» [6]. Вираження своїх емоцій та почуттів є одним із елементів конструювання адекватної самооцінки у дитини. Натомість страх їх проявляти блокує її самоцінність. Наголосимо, що поняття «самоцінність» та «самооцінка» часто науковцями ототожнюється. А тому важливо вчити дітей бути чесними із собою, поважати свої почуття та виражати їх адекватно до ситуації. Окрім того, для конструювання адекватної самооцінки слід формувати й позитивне ставлення до інших, розвивати емпатію [4]. Конструктивним дидактичним матеріалом для вчителя у цьому контексті можуть стати такі наративи Лесі Українки, як «Мамо, іде вже зима», «Лелія», «Біда навчить» та ін. Зокрема, останній, демонструє й уміння використовувати позитивний та негативний життєвий досвід для подальшого самовдосконалення: «поки біди не знатимеш, то й розуму не матимеш» [7].

Слід відмітити, що самоцінність особистості вивчається науковцями не лише у контексті любові й поваги до себе, а й в позитивному ставленні до навколишнього

світу, умінні цінувати своє життя. Аналізуючи поезію Лесі Українки «Давня весна», відзначаємо захопленість головної героїні, якою є сама авторка, красою навколишнього світу. Не зважаючи на свою хворобу, героїня твору радіє життю, сонячній порі, веселій, щедрій весні, співу пташок, весняному вітру. Використані поетесою епітети, зокрема «весна весела, щедра, мила», «радісна весна» [5], підкреслюють позитивне ставлення дитини до навколишнього світу, ціннісного ставлення до кожної миті життя, насолоди ним. Неоціненними у такому контексті є й такі наративи Лесі Українки, як «Спить озеро», «То була тиха ніч чарівниці», «Восени». Жити яскравим життям, шукати «світло» у ньому учить й такий метфоричний наратив письменниці, як «Метелик». Цей твір можна розглядати з різних точок зору, що ще раз підкреслює роль педагогічного супроводу та конкретизації мети використання наративів. Однак у контексті розвитку самоцінності за допомогою цього наративу учителю важливо наголошувати на вагомості ціннісного ставлення до свого життя крізь призму активного пошуку його сенсу, свого покликання.

Таким чином, метафоричні наративи Лесі Українки можуть стати конструктивним засобом формування самоцінності у дітей молодшого шкільного віку, що включає формування позитивного ставлення до себе, інших і світу в цілому, за умови майстерного педагогічного супроводу.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. (2011) Я як джерело духовного саморозвитку особистості. *Педагогіка і психологія*: Вісник академії пед. наук України. Вип. 7. № 3. К., 2011. С. 3-16.
2. Бех І. Д. (2003) Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. К.: Либідь, 2003. 280 с.
3. Гандзілевська Г.Б., Левандовська М. Б. (2013) Розвиток самоцінності особистості, що переживає кризу середини життя, засобами психодрами. *Наукові записки. Серія «Психологія і педагогіка»*. Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2013. Вип. 22. С. 20–24.
4. Рейпольська О. (2018). Особливості розвитку особистості дитини дошкільного віку в процесі соціалізації. *Theoretical and Methodical Problems of Children and Youth Education* №22 2018 р. 240. DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2018-22-240-251>
5. Українка Л. (1894). Давня весна. Бібліотека Української Літератури. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=5502> Дата доступу: 19.02.2021
6. Українка Л. (1897). Як дитиною бувало. Бібліотека Української Літератури. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=5506> Дата доступу: 19.02. 2021
7. Українка Л.(2007). Біда навчить. *Серія Читання – це справді цікаво*. Видавництво: навчальна книга – Богдан. С. 32.